

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ОСНОВИ
ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ”

(для молодших спеціалістів
економічного напрямку)

Київ 2001

Підготовлено кандидатом економічних наук, професором *В. В. Осокіною*

Затверджено на засіданні кафедри економіки
(Протокол № 1 від 31.09.2000)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Осокіна В. В. Навчальна програма дисципліни “Основи економічної теорії”
(для молодших спеціалістів економічного напрямку). — К.: МАУП, 2001. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи економічної теорії”, теми курсових робіт, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2001

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Економічна наука в Україні, її пізнання й викладання перебувають нині на новому щаблі свого розвитку. Зміни в господарському та політичному житті нашого суспільства привели до суттєвих змін у розвитку економічної системи, що існувала раніше, і відповідно економічної теорії. Для здійснення трансформаційних перетворень виникла необхідність використання кращих досягнень світової економічної науки, реалістичних теорій і практичних рекомендацій.

Курс “Основи економічної теорії” передбачає вивчення основних закономірностей економічного життя та відображення їх у системі економічних категорій, принципів, законів, моделей. Опанування дисципліни сприятиме розумінню студентами сучасної ринкової економіки, формування підприємництва, заснованого на різних формах власності, позитивних і негативних чинників розвитку національної економіки, а також структури сучасних міжнародних економічних відносин, механізму і специфіки їх реалізації.

Мета курсу “Основи економічної теорії” — сформувати у молодих спеціалістів сучасне економічне мислення, адекватне специфіці соціально-економічних перетворень, що дасть змогу з нових світоглядних, концептуальних позицій усвідомити існуючі та гіпотетичні суперечності життя й використати їх у господарській практиці.

Основні завдання курсу — допомогти студентам зрозуміти трансформаційні процеси в економіці України, проблеми перехідної економіки; зорієнтуватися у виборі ефективного управлінського рішення; засвоїти первинні навички раціональної економічної поведінки.

Знання, які студент здобуде, вивчаючи основи економічної теорії, є теоретичною та методологічною базою для подальшого опанування функціональних і галузевих економічних дисциплін.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ”

№ п/п	Назва розділу, теми
	Вступ
1	Предмет і особливості курсу
	I. Загальні засади економічного розвитку суспільства та формування ринку
2	Зміст економічної діяльності суспільства й проблема економічного вибору
3	Економічні системи суспільства
4	Форми організації суспільного виробництва. Гроші
5	Ринок як форма організації суспільного виробництва
6	Механізм функціонування ринкової економіки
	II. Мікроекономіка: основи аналізу ринкової поведінки
7	Основи теорії поведінки споживача
8	Підприємництво і підприємство (фірма)
9	Витрати виробництва та формування прибутку
10	Особливості поведінки підприємств і формування ціни залежно від моделі ринку
11	Підприємство на ринку факторів виробництва
	III. Функціонування національної економіки (макроекономіка)
12	Національна економіка та її основні макроекономічні показники
13	Макроекономічний механізм ринкової рівноваги
14	Макроекономічна нестабільність: цикли та кризи, безробіття, інфляція
15	Макроекономічне регулювання ринкової економіки
16	Економічна політика держави
17	Економічне зростання та соціальна політика держави
	IV. Сучасне світове господарство
18	Формування й закономірності розвитку міжнародної економіки
19	Світова валютно-кредитна система
20	Економічні аспекти глобальних проблем
	V. Проблеми переходу до ринкової економіки
21	Формування економічних передумов переходу до соціального ринкового господарства
22	Соціально-економічна політика держави в період ринкової трансформації суспільства

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ”

Вступ

Тема 1. Предмет і особливості курсу

Виникнення й еволюція економічної науки. Основні етапи розвитку економічної теорії. Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Об'єкт економічної теорії та її предмет. Різні методологічні підходи до предмета економічної теорії. Позитивна й нормативна економіка.

Методи дослідження об'єкта економічної теорії. Метод наукової абстракції. Індукція. Дедукція. Гіпотеза. Кореляція. Моделювання. Експеримент.

Економічні категорії та закони, їх класифікація. Функції економічної теорії: теоретико-пізнавальна, світоглядна, методологічна, практична. Місце економічної теорії в системі економічних наук.

Роль економічної теорії у здійсненні суспільно-економічних перетворень в Україні.

Розділ I. Загальні засади економічного розвитку суспільства та формування ринку

Тема 2. Зміст економічної діяльності суспільства й проблема економічного вибору

Загальні проблеми економіки. Потреби як спонукальний мотив економічної діяльності людей. Закон зростання потреб. Тенденції формування сучасної структури суспільних потреб.

Безмежність потреб та обмеженість ресурсів — центральна проблема економіки. Класифікація економічних ресурсів. Виробництво й фактори економічної діяльності.

Суспільний продукт — кінцевий результат економічної діяльності й основне джерело задоволення потреб людини. Кругообіг продуктів і ресурсів в економіці.

Технологічні можливості суспільства. Альтернативні витрати економічного вибору. Крива трансформації. Ефективність виробництва.

Тема 3. Економічні системи суспільства

Зміст економічної системи. Структурні елементи економічної системи. Суспільне виробництво як основа економічної системи. Продуктивні сили суспільства.

Система економічних (виробничих) відносин. Організаційно-економічні та соціально-економічні відносини.

Власність та її роль в економічній системі. Економічний зміст і право власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Типи, види, форми власності та їх взаємодія. Приватна власність. Колективна, корпоративна, комунальна та державна власність. Інтелектуальна власність. Сучасні тенденції розвитку форм власності.

Типи економічних систем. Колишні економічні системи. Командно-адміністративна система. Ринкова система. Змішані (поліформічні) системи. Проблеми економічного вибору в різних економічних системах.

Тема 4. Форми організації суспільного виробництва. Гроші

Загальні форми економічних зв'язків і виробництва. Натуральне виробництво. Товарне виробництво, його види й етапи розвитку. Загальні основи й суперечності товарного виробництва. Товар і його властивості.

Форми вартості. Теорії, що визначають вартість (цінність) товару: трудової вартості, попиту і пропозиції, граничної корисності, альтернативної вартості.

Гроші в системі товарних відносин. Коротка історія розвитку грошей. Функції грошей. Грошові системи та їх еволюція. Демонетизація золота. Види грошей: товарні, символічні (паперові), кредитні. Кількісне визначення грошової маси, необхідної для обслуговування товарного обміну.

Тема 5. Ринок як форма організації суспільного виробництва

Ринок як категорія товарного виробництва. Зміст, об'єктивні передумови формування та функції ринку (регулююча, розподільча, стимулююча, інтегруюча, контролююча). Принципи ринкової економіки. Структура ринку. Критерії розмежування. Види ринків. Основні моделі ринку.

Інфраструктура ринку. Поняття інфраструктури. Інфраструктура товарного ринку. Товарна біржа. Мета й функції товарної біржі, її угоди. Фондова біржа. Основні види операцій, здійснюваних на фондовій біржі. Інфраструктура ринку праці. Банки. Аукціони. Юридичні контори.

Моделі та шляхи переходу до ринку. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.

Тема 6. Механізм функціонування ринкової економіки

Закони попиту і пропозиції — одні з основних законів функціонування ринкової економіки.

Попит. Залежність між ціною і величиною попиту. Закон попиту. Крива попиту. Індивідуальний і ринковий попит. Детермінанти попиту. Еластичність попиту. Коефіцієнти еластичності.

Пропозиція. Закон пропозиції. Детермінанти пропозиції. Зміни величини пропозиції. Зміни в пропозиції. Еластичність пропозиції та способи представлення.

Діалектична залежність попиту та пропозиції. Рівноважна ціна. Ціна у ринковій економіці, її види та функції. Чинники, що впливають на ціни. Вибір методу ціноутворення на практиці.

Конкуренція та її роль у функціонуванні ринкової економіки. Конкуренція продавців. Конкуренція покупців. Закон конкуренції: економічна основа та механізм.

Типи конкуренції (досконала й недосконала). Методи і способи конкурентної боротьби. Нецінова конкуренція.

Суперечності ринкової економіки. Монополія як антипод конкуренції. Антимонопольне законодавство.

Недоліки й переваги ринкового механізму. Причини фіаско ринку. Кейнсіанський і монетарний підходи до економічної ролі держави в ринковій економіці.

Розділ II. Мікроекономіка: основи аналізу ринкової поведінки

Тема 7. Основи теорії поведінки споживача

Поняття блага. Корисність блага. Загальна й гранична корисність.

Споживчий вибір і бюджетні обмеження. Вихідні умови для аналізу поведінки споживача.

Закон спадної граничної корисності блага.

Гранична корисність блага й рівновага споживача.

Концепція кривих байдужості і поведінка споживача. Крива байдужості, її суть і побудова. Карта кривих байдужості. Поняття лінії бюджету, її побудова. Крива байдужості і стан рівноваги споживача. Аналіз кривих байдужості й ефекти доходу та заміщення.

Тема 8. Підприємництво і підприємство (фірма)

Суть, умови та види підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємництва. Одноосібне володіння. Партнерство або товариство. Корпорація. Становлення організаційно-правових форм підприємництва в Україні.

Підприємство (фірма): суть, ознаки та види. Критерії класифікації: власність, розмір, сфери функціонування. Поняття й параметри виробничої функції.

Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності. Основний та оборотний капітал, його структура. Фізичне й моральне зношення основного капіталу. Амортизація.

Фактор часу і швидкість обігу капіталу. Вплив швидкості обігу капіталу на зростання капітальної вартості.

Тема 9. Витрати виробництва та формування прибутку

Суть, види й структура витрат. Зовнішні й внутрішні (явні та неявні) витрати виробництва. Витрати виробництва й фактор часу. Економічна ефективність. Короткостроковий і довгостроковий періоди.

Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Закон спадної віддачі. Постійні та змінні витрати. Валові й середні витрати. Граничні витрати.

Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Суть прибутку. Теорії прибутку. Нормальний прибуток. Економічний або чистий прибуток. Балансовий прибуток. Норма прибутку й чинники, що її визначають. Основні напрямки використання прибутку.

Тема 10. Особливості поведінки підприємств і формування ціни залежно від моделі ринку

Характерні риси поведінки підприємства в умовах досконалої конкуренції. Максимізація прибутку в короткостроковому й довгостроковому періодах. Особливості ціноутворення в умовах досконалої конкуренції.

Підприємство на монопольному ринку. Умови виникнення та існування чистої монополії. Види монополії. Економічні та правові бар'єри входження в галузь. Визначення монополістом ціни й обсягів виробництва. Цінова дискримінація.

Стратегія підприємства на ринку монополістичної конкуренції. Витрати підприємства та визначення ціни в умовах монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція та її економічна оцінка. Реклама.

Олігопольний ринок. Основні ознаки та причини існування олігополії. Картелі. Умови, бар'єри входження в олігополістичну галузь. Характерні риси й моделі олігополістичного ціноутворення: модель ламаної кривої попиту, таємна угода, лідерство в цінах, методи ціноутворення (за принципом “витрати плюс”).

Тема 11. Підприємство на ринку факторів виробництва

Ринки факторів виробництва в аспекті мікроекономічного аналізу. Попит на економічні ресурси (фактори виробництва) та їх пропозиція.

Поведінка підприємства на ринку праці. Характеристика ринку праці. Попит на працю з боку окремого підприємства. Рівень заробітної плати (ціна попиту) і гранична продуктивність праці. Пропозиція праці. Заробітна плата як основний чинник пропозиції. Мінімальна заробітна плата. Номінальна й реальна заробітна плата. Фактори, що визначають динаміку заробітної плати.

Ринок капіталу та конкурентна стратегія підприємства. Ціна попиту й пропозиції капітального товару. Поняття дисконтованої величини. Види процентних ставок. Інвестиційне рішення підприємства як результат порівняння ціни попиту й ціни пропозиції капіталу. Рівновага на ринку капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу.

Особливості підприємництва на ринку природних ресурсів. Економічна природа земельної ренти. Попит і пропозиція на ринку землі. Види земельної ренти. Ціна землі.

Розділ III. Функціонування національної економіки (макроекономіка)

Тема 12. Національна економіка та її основні макроекономічні показники

Національна економіка як продукт історичного розвитку: сутність та особливості. Об'єктивні основи формування й розвитку національної економіки України.

Кругообіг як загальна модель функціонування економіки. Потоки й запаси та їх відображення в показниках. Необхідність агрегування економічних показників.

Суспільний продукт і його вартісний склад. Проблема “подвійного рахунка”. Кінцева й проміжна продукція. Додана вартість.

Валовий продукт. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний продукт (ВНП). Методи обчислення ВВП: за доходами, за витратами. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП.

Система національних рахунків. Від обчислення балансу народного господарства у країнах СНД та в Україні до системи національних рахунків (СНР). Роль макроекономічних показників у становленні національної економіки України.

Тема 13. Макроекономічний механізм ринкової рівноваги

Модель ринкової рівноваги “сукупний попит — сукупна пропозиція” (“ $AD — AS$ ”). Визначення сукупного попиту та сукупної пропозиції. Компоненти сукупного попиту. Крива сукупного попиту. Зміни у сукупному попиті. Сукупна пропозиція та її детермінанти. Макроекономічна рівновага.

Споживання та заощадження: динаміка й чинники, що їх визначають. Функції споживання та заощадження. Гранична схильність до споживання. Гранична схильність до заощадження.

Інвестиції. Спонукальні мотиви інвестиції: очікувана норма прибутку, процентна ставка. Валові та чисті інвестиції. Детермінанти інвестиції.

Модель мультиплікатора Дж. М. Кейнса. Значення мультиплікатора.

Тема 14. Макроекономічна нестабільність: цикли та кризи, безробіття, інфляція

Економічні коливання як форма розвитку економіки. Економічний цикл і його фази. Кризи. Теорії циклів. Сукупність зовнішніх та внутрішніх причин циклу. Види циклів: малі та середні, “довгі хвилі” М. Кондратьєва. Нециклічні коливання. Особливості сучасних циклів.

Форми прояву економічних коливань.

Динаміка рівня виробництва.

Безробіття як наслідок порушення макроекономічної рівноваги. Сутність, причини виникнення та види безробіття. Рівень безробіття. Соціально-економічні наслідки безробіття. Закон Оукена.

Регулювання безробіття. Особливості безробіття в Україні.

Інфляція як економічний феномен. Вимірювання інфляції. Види інфляції. Причини інфляції. Інфляція попиту, інфляція витрат виробництва. Наслідки інфляції. Регулювання інфляції. Крива Філіпса. Інфляція в Україні: її динаміка та методи регулювання.

Тема 15. Макроекономічне регулювання ринкової економіки

Необхідність державного регулювання ринкової економіки. Глибина й форми втручання держави в ринковий механізм.

Класична теорія макроекономічного регулювання. Кейнсіанська теорія регулювання економіки. Неоконсервативна теорія макрорегулювання. Теорії монетаризму, економіки пропозиції, раціональних очікувань.

Економічний інструментарій та важелі державного впливу на ринкову економіку.

Тема 16. Економічна політика держави

Механізм грошово-кредитного регулювання. Ринок грошей. Ліквідність грошей та грошові агрегати M0, M1, M2, M3. Пропозиція і попит грошей. Процентна ставка. Номінальні й реальні процентні ставки.

Кредит: сутність, джерела, види. Структура сучасної кредитної системи. Центральний банк, його операції, види та функції. Комерційні банки. Прибуток банку. Резерви банків і кредитна емісія. Методи регулювання емісії грошей. Норма обов'язкового резерву грошей. Облікова ставка.

Особливості формування банківської системи в Україні.

Ринок цінних паперів. Види цінних паперів: акції, облігації, казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати, векселі, депозитні сертифікати, чек. Основні операції, здійснювані на фондовій біржі.

Фінансовий механізм і фіскальна політика держави. Фінансовий ринок та його структура. Суть фінансів та їх роль у ринковій економіці.

Державний бюджет. Бюджетна система. Доходи державного бюджету. Видатки державного бюджету. Бюджетний дефіцит (профіцит). Державний борг. Шляхи погашення боргу.

Податкова система й податкова політика держави. Суть податків. Прогресивна та регресивна податкові системи. Види податків. Принципи оподаткування. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика. Оптимізація податкових ставок. Крива Лаффера. Формування податкової системи в Україні.

Зовнішньоекономічна політика держави.

Тема 17. Економічне зростання та соціальна політика держави

Економічне зростання та його типи. Теорії економічного зростання. Фактори економічного зростання. Екстенсивне та інтенсивне економічне зростання. Показники економічного зростання.

Соціальний прогрес: зміст, критерії, показники. Напрями соціального прогресу. Удосконалення умов трудової діяльності людини. Зміна ролі людини у виробництві.

Рівень життя та його показники. Розподіл доходів. Крива Лоренца. Причини нерівності доходів. Рівність та ефективність виробництва.

Соціальна політика держави. Державне регулювання зайнятості. Інфляція доходів населення та антиінфляційні заходи. Система соціального захисту населення.

Розділ IV. Сучасне світове господарство

Тема 18. Формування й закономірності розвитку міжнародної економіки

Об'єктивні основи, сутність та етапи розвитку світового господарства. Міжнародний поділ праці, його принципи й форми. Інтернаціоналізація господарського життя. Структура сучасного світового господарства.

Міжнародна торгівля: форми, структура, напрямки. Теорія порівняльних переваг. Види міжнародної торгової політики. Вільна торгівля. Протекціонізм.

Міжнародна міграція капіталу та робочої сили. Причини й суть. Форми вивезення капіталу. Прямі й портфельні інвестиції. Основні напрямки міграції робочої сили. Утворення міжнародного ринку робочої сили. Соціально-економічні наслідки.

Сучасні форми та основні тенденції розвитку міжнародних науково-технічних зв'язків. Патентно-ліцензійний обмін. Обмін “ноу-хау”, “інжиніринг”, “лізинг”, “консалтинг”.

Форми спільного підприємництва. Концесії, консорціуми, міжнародні акціонерні товариства. Спільні підприємства. Вільні економічні зони.

Тема 19. Світова валютно-кредитна система

Світова валютна система та основні етапи її розвитку: системи золотого, золото-валютного (доларового) та паперово-валютного стандартів. Бреттон-Вудська валютна система та основні принципи її функціонування. Ямайська валютна система. Європейська валютна система.

Валютний ринок та його основні економічні суб'єкти. Котирування валют. Валютні операції. Біржова торгівля валютою. Валютне регулювання.

Міжнародні кредитні відносини. Види кредитів і порядок їх надання. Міжнародний ринок позичкового капіталу. Міжнародний валютний фонд. Світовий банк та інші міжнародні організації.

Тема 20. Економічні аспекти глобальних проблем

Причини виникнення й суть глобальних проблем. Економічне зростання та глобальні проблеми. Інтернаціоналізація як стимул економічного прогресу.

Основні глобальні проблеми сучасності, їх класифікація. Економічна криза та форми її прояву. Продовольча проблема. Глобалізація фінансів. Технологічна революція та її вплив на структуру економіки. Масова урбанізація. Глобалізація і проблеми міжнародної економічної безпеки.

Тенденція інтеграції економіки України в світову економіку, проблеми подолання технологічного розриву, відновлення куль-турного й наукового потенціалу, інвестицій і структурної перебудови національної економіки.

Розділ V. Проблеми переходу до ринкової економіки

Тема 21. Формування економічних передумов переходу до соціального ринкового господарства

Розвиток ринкових відносин — об'єктивне спрямування перехідної економіки. Специфіка ринкових відносин у перехідний період.

Об'єктивна необхідність і реальні можливості переходу України до ринкової економіки.

Специфіка відносин власності в перехідній економіці. Роздержавлення й приватизація державної власності, розвиток підприємництва, створення конкурентного середовища. Стабілізація фінансового стану. Створення ринкової інфраструктури. Аграрна реформа.

Тема 22. Соціально-економічна політика держави в період ринкової трансформації суспільства

Основні напрямки й методи соціально-економічної політики держави. Створення економіко-правової бази ринкового господарства. Регулювання процесу роздержавлення та приватизації. Вирішення проблеми незайнятості.

Забезпечення вільного ціноутворення. Антимонопольна діяльність. Реформування податкової системи. Антиінфляційні заходи. Розробка програм соціального захисту населення. Забезпечення соціальної справедливості як умови підвищення економічної ефективності.

ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Розвиток економічної думки в Україні.
2. Основні етапи розвитку економічної теорії.
3. Суспільно-економічний розвиток: цивілізаційний та формаційний підходи.
4. Сутність ринку, його структура та критерії розмежування.
5. Особливості ринкового реформування економіки України.

6. Ринкова інфраструктура: суть і значення.
7. Становлення ринкової інфраструктури в Україні.
8. Біржі та їх роль у ринковій економіці.
9. Українська модель перехідної економіки.
10. Ринок цінних паперів в Україні: його формування й розвиток.
11. Ринок праці: сучасний стан і перспективи розвитку.
12. Відносини власності: сутність і типологізація.
13. Теорії вартості (цінності) товару.
14. Сучасні гроші, їх походження, сутність і функції.
15. Етапи проведення грошової реформи в Україні.
16. Механізм саморегулювання ринкової економіки.
17. Застосування теорії попиту й пропозиції в практиці господарювання.
18. Механізм ціноутворення в умовах ринку.
19. Вибір методу ціноутворення на практиці.
20. Організаційно-економічні форми підприємництва в Україні.
21. Підприємство в ринковій економіці.
22. Приватизаційні процеси в Україні та тенденції їх розвитку.
23. Особливості розвитку малого й середнього бізнесу в Україні.
24. Витрати виробництва й фактор часу.
25. Прибуток: сутність, види й механізм розподілу.
26. Конкуренція та її роль у функціонуванні ринкової економіки.
27. Конкуренція та шляхи подолання монополізму.
28. Антимонопольне законодавство України та його роль у розвитку ринкових відносин.
29. Ринки факторів виробництва й розподіл факторних доходів.
30. Форми й системи заробітної плати.
31. Реформування аграрних відносин в Україні.
32. Основні макроекономічні показники та їх значення.
33. Циклічний характер розвитку ринкової економіки.
34. Теорія “довгих хвиль” М. Д. Кондратьєва та її місце в економічній науці.
35. Соціально-економічні проблеми безробіття в економіці України.
36. Інфляція: причини виникнення й методи регулювання.
37. Державне регулювання ринкової економіки: важелі впливу.
38. Монетарна політика держави та її інструменти.
39. Розвиток банківської системи в Україні.
40. Фінансова система: сутність і структура.
41. Державний бюджет, його структура та шляхи збалансування.

42. Фіскальна політика держави.
43. Економічне зростання: фактори, показники, напрямки.
44. Соціальна політика держави.
45. Етапи розвитку та структура сучасного світового господарства.
46. Міжнародна міграція капіталу й робочої сили.
47. Світова валютно-кредитна система.
48. Тенденції інтеграції економіки України в світову економіку.
49. Проблеми створення вільних економічних зон в Україні.
50. Проблеми постприватизаційного періоду та реструктуризація підприємств в Україні.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Економічна теорія: об'єкт і предмет економічного аналізу.
2. Економіка: наука про обмеженість виробничих ресурсів і вибір.
3. Виникнення й основні етапи становлення й розвитку економічної науки.
4. Сучасні напрямки та школи економічної теорії.
5. Методи дослідження об'єкта економічної теорії.
6. Економічні категорії та закони, їх класифікація.
7. Потреби й економічні ресурси: їх сутність та класифікація.
8. Технологічні можливості суспільства. Альтернативні витрати економічного вибору.
9. Крива виробничих можливостей. Закон зростання альтернативних витрат.
10. Сутність і структура економічної системи.
11. Система економічних відносин, їх сутність і структура.
12. Власність та її роль в економічній системі.
13. Типи й види власності, їх взаємодія.
14. Сучасні тенденції розвитку форм власності.
15. Проблеми економічного вибору в різних економічних системах.
16. Форми організації суспільного виробництва.
17. Товарне виробництво, його види й етапи розвитку.
18. Товар і його властивості. Альтернативна вартість.
19. Теорії, що визначають вартість (цінність) товару.
20. Гроші: історія розвитку, сутність, функції.
21. Закон грошового обігу.
22. Економічні умови виникнення й ефективного функціонування ринку.
23. Сутність ринку, його структура та критерії розмежування.

24. Інфраструктура ринку.
25. Моделі та шляхи переходу до ринку.
26. Механізм саморегулювання ринкової економіки.
27. Попит. Закон попиту. Детермінанти попиту.
28. Ринкова пропозиція та її графічна модель. Детермінанти пропозиції.
29. Види цінової еластичності попиту: їх графічне зображення та практичне значення.
30. Види цінової еластичності пропозиції.
31. Діалектична залежність попиту й пропозиції, їх співвідношення. Рівноважна ціна.
32. Ціна в ринковій економіці, її види та функції.
33. Вибір методу ціноутворення на практиці.
34. Конкуренція та її роль у функціонуванні ринкової економіки.
35. Закон конкуренції: сутність, економічна основа та механізм.
36. Типи конкуренції: досконала і недосконала.
37. Методи і способи конкурентної боротьби.
38. Монополія та конкуренція. Антимонопольний закон України.
39. Недоліки й переваги ринкового механізму. Причини фіаско ринку.
40. Теорія граничної корисності й поведінка споживача.
41. Корисність блага. Загальна й гранична корисність.
42. Закон спадної граничної корисності блага.
43. Концепція кривих байдужості та поведінка споживача.
44. Бюджетні обмеження й криві байдужості. Стан рівноваги споживача.
45. Підприємство (фірма): суть, ознаки й види. Критерії класифікації.
46. Капітал як матеріальна основа підприємницької діяльності.
47. Суть, види й структура витрат. Явні та неявні витрати виробництва.
48. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Постійні та змінні витрати.
49. Взаємозв'язок довгострокових витрат та оптимального розміру підприємства.
50. Прибуток як кінцевий результат діяльності підприємства. Норма прибутку.
51. Характерні риси поведінки підприємства в умовах досконалої конкуренції.
52. Визначення монопольної ціни. Цінова дискримінація.
53. Стратегія підприємства на ринку монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція.
54. Основні ознаки та причини існування олігополії. Картелі.

55. Ринки факторів виробництва й розподіл факторних доходів.
56. Ринок праці: загальна характеристика.
57. Визначення заробітної плати в умовах функціонування ринку праці.
58. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу.
59. Ринок природних ресурсів. Економічна природа ренти. Ціна землі.
60. Земельна рента та її види.
61. Модель кругообігу ресурсів, продуктів, доходу.
62. Система основних макроекономічних показників.
63. Суспільний продукт. Проблема подвійного рахунка.
64. Валовий внутрішній продукт (ВВП): його структура та способи виміру.
65. Номінальний і реальний ВВП. Дефлятор ВВП.
66. Модель макроекономічної рівноваги “сукупний попит — сукупна пропозиція” (“ $AD-AS$ ”).
67. Сукупний попит і його компоненти. Детермінанти сукупного попиту.
68. Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції та чинники її зміщення.
69. Макроекономічна нестабільність: циклічність розвитку ринкової економіки.
70. Причини циклічного розвитку економіки. Фази класичного ділового циклу. Теорії циклів.
71. Теорія “довгих хвиль” М. Д. Кондратьєва та її місце в економічній науці.
72. Безробіття як наслідок порушення макроекономічної рівноваги.
73. Причини виникнення й типи безробіття.
74. Рівень безробіття. Закон Оукена.
75. Соціально-економічні наслідки безробіття.
76. Інфляція як економічний феномен. Причини інфляції.
77. Види й наслідки інфляції. Крива Філіпса.
78. Динаміка інфляційного процесу в Україні. Антиінфляційна державна політика.
79. Необхідність державного регулювання ринкової економіки.
80. Кейнсіанський та монетарний підходи до економічної ролі держави в ринковій економіці.
81. Державний бюджет, його сутність і структура. Бюджетна політика уряду України.
82. Бюджетний дефіцит і державний борг. Причини виникнення й джерела покриття.

83. Види податків. Крива Лаффера та визначення межі оподаткування.
84. Принципи й форми оподаткування. Основні проблеми й напрямки розвитку системи оподаткування в Україні.
85. Механізм грошово-кредитного регулювання. Ринок грошей.
86. Ліквідність та агрегатний метод класифікації функціональних форм грошей.
87. Кредит: сутність, джерела, види.
88. Структура сучасної кредитної системи. Роль центрального банку в здійсненні кредитно-грошового регулювання.
89. Ринок цінних паперів. Основні операції, здійснювані на фондовій біржі.
90. Економічне зростання та його типи.
91. Соціальна політика держави. Система соціального захисту населення.
92. Об'єктивні основи й етапи розвитку світового господарства.
93. Міжнародний поділ праці й теорія порівняльних переваг.
94. Міжнародна міграція капіталу та робочої сили.
95. Сучасні форми та основні тенденції розвитку міжнародних науково-технічних зв'язків.
96. Світова валютна система й основні етапи її розвитку.
97. Валютний ринок і валютне регулювання.
98. Економічні аспекти глобальних проблем.
99. Соціально-економічна політика держави в період ринкової трансформації суспільства.
100. Роль економічної теорії у здійсненні трансформаційних перетворень в Україні.
101. Необхідність і шляхи ринкової трансформації економіки України.
102. Особливості формування ринкових відносин в Україні.
103. Шляхи подолання монополізму в економіці України.
104. Антимонопольне законодавство в Україні та його роль у розвитку ринкових відносин.
105. Стан і перспективи розвитку економіки України.
106. Становлення організаційно-правових форм підприємництва в Україні.
107. Трансформаційна криза економіки України.
108. Об'єктивні основи формування й розвитку національної економіки України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Борисов Е. Ф.* Экономическая теория: вопросы-ответы. Ключевые понятия. Логика курса: Учеб. пособие. — М.: Юрид. фирма “Контракт”; ИНФРА-М, 2000.
2. *Гальчинський А. С.* Україна: поступ у майбутнє. — К.: Основи, 1999.
3. *Гальчинський А. С., Єщенко П. С., Палкін Ю. І.* Основи економічних знань: Навч. посібник. — К.: Вища шк., 1999.
4. *Державне регулювання економіки:* Навч. посібник / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. — К.: КНЕУ, 2000.
5. *Добрынин А. И., Журавлева Г. П.* Общая экономическая теория. — СПб.: Питер, 2000.
6. *Задоя А. А., Петруня Ю. Е.* Основы экономики: Учеб. пособие. — К.: Вища шк., 1998.
7. *Ивашковский С. Н.* Экономика: микро- и макроанализ: Учеб.-практ. пособие. — М.: Дело, 1999.
8. *Калина А. В., Осокіна В. В.* Економічна теорія і практика господарювання: Навч. посібник. — 2-ге вид. — К.: МАУП, 1998.
9. *Курс економіки:* Учебник. — 3-е изд. доп. / Под ред. Б. А. Райзбер-га. — М.: ИНФРА-М, 2000.
10. *Макконелл К. Р., Брю С. Л.* Экономикс: принципы, проблемы и политика: В 2 т. — М.: Республика, 1994.
11. *Менкью Н. Г.* Принципы экономикс: Учебник XXI века. — СПб.: Питер Ком, 1999.
12. *Мочерний С. В.* Економічна теорія: Посіб. для студ. вищих закладів освіти. — К.: Вид. центр “Академія”, 1999.
13. *Основи економічної теорії: політекономічний аспект:* Підручник / Г. Н. Клишко, В. П. Нестеренко, Л. О. Канищенко та ін.; За ред. Г. Н. Клишко. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Вища шк., 1999.
14. *Осноvy экономической теории: принципы, проблемы, политика.* Германский опыт и российский путь / У. Базелер, З. Сабов, Й. Хайнрих, В. Кох. — СПб.: Питер, 2000.
15. *Павловський М.* Макроекономіка перехідного періоду. — К., 1999.
16. *Пруссова Л. Г.* Экономика. Тренинг-курс: Учеб.-метод. пособие. — К., 1999.
17. *Сакс В. В.* Макроекономика: глобальный подход. — М., 1999.
18. *Селезнев В. В.* Основы рыночной экономики Украины. — К., 1999.
19. *Современная экономика:* Общедоступный учеб. курс. — Ростов н/Д: Феникс, 1998.
20. *Статистичний щорічник України за 1999 рік.* Державний комітет статистики / За ред. О. Г. Осауленка. — К.: Техніка, 2000.
21. *Україна у 2000 році:* Короткий статистичний довідник. Держкомстат України / За ред. О. Г. Осауленка. — К., 2000.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Основи економічної теорії”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи економічної теорії”	5
Теми курсових робіт	13
Контрольні питання	15
Список рекомендованої літератури	19

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
В. І. Чумак
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-720

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП